

pakitjuaya

i tua tja kakudan a kacalisiyan a paiwan zuku, nu pucekelj a tia vetjek a tjaljaljak tja nu itjen pakitjuaya pakitjucekelj itjen a pitua tja kakudan . a kisudjaljedjalj a caucau izua nu ranaven a pitjumaqen sa vai ta sapay a piljaqediqedi na sikasaliyalim, rinanav tu pusaladj tu puqalu nu ngidang ta saliman nua kacekeljan, aza ika namakeljang a tja kinai kacauwanan. tja sinan pazangal aravac a pakitjucekelj, a papungadan ta umaq niamadju, a tja vetjek a namigacalj a kemasi tjumaq. aicu a ngadan nua umaq sinikipukeljan tu ljaima sivaivaik, tu nima a caucau, tu nakemasinu a pinare vetjevetjekan aya.

ta sicuayan neka aravac a marivurivu ta kinacekeljan a marevetjevetjek, a nanemanemanga tja sipaqaljay sakamaya ta tia sikasaliyalim, na kipalaing itjen a tjaljaljak a caucau, silailaing itjen a kipuvarung na tja sikasaliyalim i tjumaq, kumalji a tja matjaljaljak ika kitju varuvarung a paquilid. ljakua a tja kilalailainga a kakudan tucu, maretimalji anga aravac katua sicuayan a kakudan. nu tja pacunan aicua kinuletj a sinan kakudan na sihu matu uri tja nanguaq turi tja marasudj itjen a caucau, ljakua nu tja pacunan tucu matu tja meliyaliyav anga a tja rivurivuan. aicu a tja inudalji a vaquan a kakudan turi

tja sikaselapay turi tja sikamanguqa nu ngidanga na titjen a tjai vilivililj a caucau, kitja kilauti a mapuljati sa tja ljenguaqi a kinemenem a kipuvarung. nu maqinaljan itjen aza piniljaqediqedi ta kacekeljan a tja tjaljikedri a umaq tuki mapacunan tuki izuanan? kimanu pinapamapamav anga a pasatjaljiqaca a sapay nua tja kadjunangan? kimanu tja tjaljiqaca anga ta umaq na kacekeljan a nakisudjaljdjalj a caucau? tu izuanan a tja parepaqaljaqaljay a marekiljivaljivak nua titjen a marevetjevetjek nua titjen a marekakakaka tucu? tu izuanan a caucau a kemeljan a maqati a kipuvarung tu djemaulj ta sikasaliyalim nu veneli nu limingedjelj ta umaq tu papungadan ta kinitjucekeljan? aicua mapacikel a tja ngadan a kacalisiyan, tu makeljanganan tu mapacunan a semusu a tjemaucikel ta ginacaljan takinasizuanan a kemasi tua sinipapungadan nua ramaljemaljeng nua matjaljaljak? nakigagalj itjen a paquilid tu kisaseklang itjen ta kakudan na ziday a mecemadja a meqaliquali a tja pacacapilj a tja pinarevetjevetjekan a taqinaljanan? aiyanga lja nuri maumalji a tja kakudan, tu madjumakanan a tja rarasudjan a taqinaljanaljanan ayayai ta tja vinarungan!

家族致贈「屋名」

排灣族社會中，家族致贈「屋名」是非常重要的儀式，有時老人會刻意被安置在當家的身邊，為了確保家族與守護家族。命名家屋必須當眾公佈，並且敬告諸親友確認他們在家族的位分，也藉此穩固家族的秩序讓手足之情可以延續。

排灣族的傳統社會裡鮮少有為產業爭執的手足，大多由當家的老大決定，即使是父母也尊重老大的定奪。而現在法令繼承權的法則與原先祖先訂定的規矩出入甚大，但奇怪的是，舊時的規矩財產爭議少，現代制度下的我們手足強奪產業例子比比皆是，究竟新的法律規範對原住民是好是壞，應該有很大的商討空間。

我常在想部落裡這些「小屋子」，什麼時候會消失或者它越變越大？兄弟姊妹是否情份依然如舊？購買或新建房屋時，會不會請當家來命名？回復傳統姓名時家族的聯結脈絡是否找得回來？又會不會因為它的轉變，部落的情感也轉變！

pasaquliqulip anga a kinataqaljaqaljanan na kacalisiyan

qadjav tuki sun a nakinemnem tu “ nu tjelu a puluq a cavilj a tjaivilij,
uri nekanga nu macaqu a qivu tuwa tja kai a Paiwan; uri nekanga auta nu
macaqu a semnai tuwa tja senai a Paiwan! ”

“ aki sun a temzeng a pacun tuwa tja tjaivilij a kamayan a
kinakemudamudan a inika vuqalj aravac a namaya tjanusun, a namaya
tjanuaken; ljakuwa, a siqaqivuivu a kai, a sisenasenai a senai, a
sikinemneman tuwa nemanga, malja mapavalitan anga tuwa inika tja
keljangen! ”

“ maveca aicu a kai! ” maya sa ayaya anga a kinemnem.

aicu a ku sipasemalamalav, kai a sinipazaekatj nua ramaljemaljeng ka
tjelu a puluq a cavilj ka tjaisansangas.

nu pacun itjen tucu tua tja kinaqinaljanan, tua i palingulj tjanuitjen,
mapavalivalit aravac.

ka tjelu a puluq a cavilj ka tjaisansangas, samalji tjen tua marka kakedrian
nu inika macaqu a qivu a kemacalisianan; ljakuwa tucu, nuki izua a macaqu
a qivu a kemacalisianan kumalji a ki ta'aiyan, mavan anga azua tja
kasamaljimajijyan. satje pakapaljecul tua matjaljaljak a kisamuljamulja a
temulu tuwa tja kai.

ljakuwa, aki mapidanan a tja pacunan a namyatucu a kisamuljamulja a
tja vetjek? kemljang sun, kemljang aken tu ini anga ka mapida a paruwatut.

aicu nu neka nu seman pazangal sa kipuvarung a kirimu tua temulu
tuwa tja kai a Pinaiwanan, palemek tu maparuwarut tu ini anga ka uri
cemalivad tu tjelu a puluq a cavilj saka kemalja maqulipan a tja kai a
Pinaiwanan. masalu aken tu ini angata ka sinirekutj tjanuitjen aicu a kai.

nu tja palikuzen a pacunan aicu a pinacalivalivat nuwa naqaljaqaljanga
i kacauan, azuwa kinasukaiyan a kinataqaljaqaljanan anga, nekanan nu tja
linangdan a puqimang saka nacuwacuwai a tjalju kacauwan, tjara ki maqulip
sakamaya. tui tjen a nakinemnem tu uri mavan anga aicu a vilivililjan a tja
sepi, a tja qadav!

“ ini! ” nuka ki tjen aya, ulja tja pinaseljanan a tja varung sa tje
kipaquliqulid angata a kisamulja a mipicul, sa tje kipapuljat a kirasudjan a
pakaizua temulu ta tja kai a Pinaiwanan.

au, titjen a se Paiwan zuku, maru zaljum anga it veljelan a
matatavelavelak, a patje maming a ini anga ka uri maqulip.

黃昏的民族

不知道你是否想過：「三十年後，將不會再有人會說我們排灣族的語言，也將不會再有人會唱我們排灣族的歌謠。」

你千萬不要說：「這話不足信！」

其實，我所敘述的這些話，正是三十年前前輩的預言。

三十年前，我們對於不會說族語的小孩會感到驚訝；如今，一個會說族語的小孩，即使只是一兩句話而已，也會使我們驚嘆不已，並且，對於這個孩子的父母所做的努力深感佩服和尊敬。

我們回頭看看世界上各民族的歷史，我們不曾聽說過，任何一個面臨「語言消失」的民族，能幸運的繼續延長留存的時間，最終都會消失。

我們可曾想過：莫非這就是我們排灣族最後的結局嗎？這是我們要的結果嗎？

讓我們付上確實的努力、全力的搶救、積極的實現，去教育、復興我們的語言——排灣語。

我們的語言——排灣語才可能留傳；而排灣族才會像河水一般沒有間斷，沒有阻隔，世世代代相傳川流不息。

temalidu asinanesenai nia vuvu

izua ku sitjaucikel a senai nia vuvuanga, nutja sisenai tjiapadjalim itjen
 uta amumalji, inikatjen a masupisupil. macaqu a kisedjam tua nguanguaq a
 quljav na quljimamarav, “nu i ljegeljegan sun, nasequljimamarav sun.” nui
 kaqepuan matuquljimamarav a su kinamalagn aya. kisun a kemeljang?
 aicua sipakalevaleva sipapiayayan tua vavayan! a uqaljaqaljai nu
 kiqujimamarav sipakaleva ta sudju, nu gaugaven sipagalju sapacaingan a
 pitacau bu a pakialalang a kisamiyayan! paru situcuan asipacaicaing a lalang,
 temalidu aparumarut a sicuacuayan!

“nudjemeli ti ljiyadadan tiljiya kakayin ayamen!” nulemangdanga tua
 quililij a qayaqayam, namapuzangal turi sekiqivuan tu secevung tua
 sudjusudju aya. “kavalanga liyapiyap palaliqun tu punat!” pukavala tu
 meqayaqayam a tjemkulj tua gadu sa kipepu tua sudju siniaya. izuauta
 “kavalanga liyavangen patatizulj tu semekeljen!” kavala a paljangpang
 sitizutizulj a umaq a maqiljainu, inika matjatjaulaula aljemitaqadav siniaya.
 “tjamulamulang i surur marekutj aken a raras” aicua pausev a vavayan,
 ikaken a temuru a kisulid siniaya. kasicuayan, pakatuasenay a pakinemenem

tua ikapena’etelengan a vavayan au’aljay, mavan tja sikeljang
 tua namakuda apacengceng akakudan a situluan kasicuayan.
 nusemanqimang ta sacemel, “paljayljay qacengelan rudangasan kiku
 pinalaliljuk a ku paljayljay”. qacengelan nuaya nadjemameq ta vavui,
 rudangasan nuaya nadjemameq ta sizi, qadjeljeman nuaya nadjemameq ta
 takec. rutaqungan nuaya nadjemameq ta venan. pinakacadja a
 sikizengezenger tua inalapan kaqemaljuj.
 aicua a marekasenai, tjara madjuludjulu satjekacaqu, ljakua
 rinamaljengan a kakayan, maruazua qayaqayam(liyapiyap) aya; gadu(punat)
 aya; temkulj(palali’un) aya, paljangpan(liyavangen) aya...
 tjalja mapaqenetjan, tjalja ljemakacan a senai a sicuayan! titjen a
 paiwan zuku, kemasicuai maretimaljimalji masanlialiv a sisenayan.
 nuparutak, nutemangic, numasalut, numaljeveq, nusemanqimang,
 nupusawsau, nusalialim kata numasudjusudju... macaqu aravac a sicuayan,
 sisanparutavak, silji’ayan a puzangalan ta tjengelayan ta vuruvuran a
 sinljavakan apenuljat i vinarungan. aicua mareka senai na ramaljemaljeng,
 ulja tja seljudji a sasenayan a palalautanga...

精彩的古謠

古謠，是短短的歌詞卻藏著人生的哲理。像是會借用「吉丁蟲」的光彩耀目，來形容心儀的姑娘。當時的吉丁蟲可以當成表達愛意的禮品！

若遇見報喜鳥是代表好預兆，期待在路上聽見鳥笑聲，便能與私慕的人相見。也幻想變成烏龜重重的「家」，得以形影不離！或是變成一隻會飛的鳥，飛到他愛人身邊！

從歌謠可以知道以前是生活保守的，男女的行為舉止不可以隨便。「綠蛹」這首歌在隱喻男子臨危不亂、謹守分寸的意思。還有用來誇耀獵物的歌，如「ucengelan 是隱喻長得黑黑的山豬 vavuy」；「kavaluan 是隱喻已長獠牙的山豬 vavuy」等。

這幾首都簡短易學，但是有許多名稱都是古語，學會古謠和可以重新認識古語！排灣族的歌謠種類還包括婚、喪、喜、慶、工作、離別、五年祭、打獵讚頌等等。希望我們能將歌謠一直傳唱下去。